

Disclaimer

Sitatene i denne teksten inneholder et språk som i dag kan og bør oppfattes som støtende. Vi har valgt å beholde originalteksten for å ivareta kildepresisjon, og for å vise hvilken kontekst Ruth Reese levde- og skrev i (vi er fortsatt usikre på om dette er den rette avgjørelsen, så hvis noen med kunnskap på feltet har tilbakemeldinger, så lytter vi gjerne)

Luke 4

Ruth Reese (1921 – 1990) – sanger, poet og aktivist fra Oslo

«Jeg følte brennende at jeg var svart. Kullsvart. Jeg stammet fra Afrika. Fra ulykkelige svarte mennesker som de fleste hvite overalt på kloden betraktet som noe laverestående og mindreverdig. Hvem er jeg at jeg skal sitte her og være glad og lykkelig og føle samhørighet med disse hvite menneskene. Bitterheten begynte å brenne inne i meg. Hva annet galt har vi negre [sic] gjort mot de hvite enn at vi kom til verden med en annen farge på huden vår?»

Ruth Reese «Vår hud er sort»

Ruth Reeses raseri var berettiget. Hun snakket av brutal erfaring. Ruth Reese hadde vokst opp i et segregert og rasistisk USA der mulighetene hennes hadde vært helt andre og mye færre enn hennes hvite landsmenns.

Det var sangstemmen hennes som brakte henne til Norge, men det var Ruth Reese sin politiske stemme som skulle endre landet vårt og gjøre henne fortjent til en plass i historien.

Ruth Reeses kronikk «Vår hud er sort» stod på trykk i Dagbladet 24. juli 1959, og den forandret noe i det norske samfunnet. For første gang ble rasisme satt på dagsordenen, og det ble satt på dagsorden av en som hadde opplevd rasisme på kroppen. Ruth Reeses ord fikk folk til å lytte. I kronikken stilte hun spørsmålet: Føler mennesker med lys hud den samme kollektive skammen, redselen og ansvaret som mennesker med mørk hud gjør, hvis en av deres egne begår en ulovlig handling?

«Jeg vill gjerne se om de på en aller annen måte følte seg medskyldige. – Jeg har i mange år følt meg i høyeste grad medansvarlig når jeg har lest eller hørt om en neger [sic] som har begått en tarvelig handling eller en avskyelig forbrytelse. Jeg har følt det som et personlig ansvar.»

Ruth Reese «Vår hud er sort»

Ruth Reese ble født i Alabama USA i 1921 – når vi i Gleditsch-prosjektet prater om USA som en frihavn for kvinnene i kalenderen vår, er vi veldig klare over at denne friheten var forbeholdt hvite kvinner. For kvinner med afrikanske røtter, sånn som Ruth Reese, var virkeligheten i USA en helt annen. Ruth Reese ble født i et splittet og segregert USA, der mennesker med mørk hud ble lynsjet, og der «Jim Crow-lovene» sørget for institusjonalisert og lovfestet rasisme. Reese vokste opp i et USA der afroamerikanere ikke hadde stemmerett, ikke rett til utdanning, der de ikke kunne ferdes på de samme stedene som hvite og derfor

ikke hadde samme tilgang til sykehus og helsehjelp, offentlige toaletter, bassenger, strender, parker og kinoer. Som tenåring hadde Ruth Reese mistet jobben som hushjelp, for en hvit familie, fordi hun ikke oppførte seg underdanig nok. For Ruth Reese var USA alt annet enn en frihavn, det var et fengsel.

Ruth Reese sitt ekstraordinære sangtalent brakte henne inn i musikkbransjen, og hun engasjerte seg raskt «Committee for the Negro [sic] in the Arts» sitt arbeid. Organisasjonen jobbet for å bekjempe stereotypiske og karikerte framstillinger av afroamerikanere på radio, fjernsyn, media og scene – dette var et engasjement både hun og Norge skulle dra nytte av noen år senere.

Sangkarrieren førte Reese til Europa, først som musikkstudent og siden som en del av ensemblet til danseren Catherine Dunham. Hun turnerte i Frankrike, England, Italia og Danmark som «The Black Rose», og i 1956 kom hun for første gang til Norge, og Astoria i Oslo, der hun opptrådte sammen med blant annet Arve Opsahl, Leif Juster og Carsten Winger. I løpet av Norges-oppholdet møtte Reese en kjekk norsk bokhandler, og noen år senere flyttet Ruth Reese til Norge for godt.

Ruth Reese sin sjelfulle stemme trollbandt det norske publikumet. Hun ble en umiddelbar suksess. Nordmenn elsket henne. Rees selv la sin elsk på Nord-Norge – til ukebladet Alt for damene fortalte hun i 1958 at Nord-Norge var det vakreste hun hadde sett i hele sitt liv, «Nordmenn skal bare reise ut, men hvis de ante hvilken skjønnhetsverden som ligger nord i deres eget land, ville de ikke reist andre steder».

Ruth Reese brukte berømmelsen sin til å sette rasisme på dagsordenen. Hun var kritisk til hvordan mennesker med brun hud ble framstilt i norsk populærkultur. Med tålmodighet, empati og ærlighet fortalt hun om igjen og om igjen om fordommene hun møtte, om hvordan hun hadde brukt år på å lære seg jazz, blues og spirutas – selv om hun var klassisk skolert – fordi det var den musikken folk forventet, og til en viss grad krevde, at hun skulle synge, fordi hun var en person med mørk hudfarge.

Reese pekte på hvordan klisjeer og troper virket dehumaniserende, og hun tok opp kampen mot stereotyper i norsk kultur og underholdning. I 1958 ristet hun kraftig i Jens Book-Jenssen etter at han hadde opptrådt i blackface på Chat Noir i Oslo.

I Aftenposten skrev hun.

«På en måte har jeg plassert Norge på en høy pidestal, men nu ble jeg tvunget til å føle som Julius Cæsar da han sa til Brutus: — Også du, min sønn! Der var ingen misforståelse mulig. Jeg så det på scenen rett foran meg med mine egne øyne. I et førsteklasses revyteater i Norges hovedstad — tusener av mil fra Little Rock og tusener av mil fra Mr. Strijdoms Sør-Afrika — fem groteske svartmalte ansikter med overdimensjonerte hvite lepper, klovnliggende, spyttende og syngende. Min første tanke var å komme ut av salen, men jeg liker ikke å vekke oppsikt, og ble sittende. Man fortalte meg at det var en parodi på en gruppe negersangere [sic] som var meget populære i Norge.»

I tillegg til å adressere hjemlig rasisme, var Reese også en av de første i Norge til å snakket høyt om det Sørafrikanske regimets apartheid-politikk. I sin 1. mai-tale på Youngstorget i 1960 mænte hun de framme til boikott av Sørafrikanske varer og produkter, og startet med det et aldri så lite folkeopprør.

Ruth Reese bevisstgjorde oss, og i et nesten kritthvitt Norge åpnet hun øynene våre og hjalp oss med å løfte blikket. I tre NRK-programmer «Nobody knows the trouble I've seen» (1963), «Svart og hvit – Rasismens historie» (1987) og «Pride of Black dreams» (1990) snakket hun om rasisme, historie og kultur. Stemmen hennes var klok, sterk og vakker, og ikke minst så var den viktig.

25. oktober 1990 ble Ruth Reese utnevnt til SOS-Rasismes første æresmedlem. Hun var 70 år og den velfortjente hyllesten kom etter et liv i kamp mot rasisme. I takketalen sa hun: «For det må jeg si dere; Vi må aldri akseptere urettferdighet. Denne kampen må fortsette». Like etter kollapset Ruth Reese på scenen og døde.

@Michelle Antoinette Tisdell, forskningsbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket, har oppsummert betydningen av Ruth Reeses arv på denne kloke og innsiktsfulle måten:

«Ruth Reese ga meg en ny opplevelse av hvordan makt, tilhørighet og etikk virker inn på historiene vi skaper. Vi finner så mange temaer representert i materialet hennes: Det er amerikansk, norsk og europeisk historie. Det handler om antirasisme og kampen for minoritetskvinnens rettigheter, migrasjonshistorie og kulturhistorie. Det er tusen livshistorier».

«Arkivene nyanserer verden»

Sosialantropolog Michelle A. Tisdell mener at arkivene utvider perspektivet vårt, og at vi trenger mest mulig informasjon om fortiden for å forstå nåtiden. Møtet med privatarkivet til Ruth Reese fikk henne til å se verden i et nytt lys.

<https://www.aksess-tidsskrift.no/.../nasjonalbibli.../175984>

Svart og hvit – Rasismens historie

<https://tv.nrk.no/.../sesong/1987/episode/FUVI05000187>

Pride of Black Dreams:

<https://tv.nrk.no/serie/pride-of-black-dreams>

Kabaret med Ruth Reese

<https://tv.nrk.no/program/FUHA01006271>

Her kan du lese Ruth Reese sin selvbiografi:

https://www.nb.no/.../URN:NBN:no-nb_digibok_2007080301122...

Foto: Arbeiderbladet/Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Gleditsch-prosjektets julekalender er laget i samarbeid med [Soroptimist International Norway](#), [Stiftelsen Dam](#) og [Kulturrådet](#)

[#gleditschprosjektet](#) [#julekalender](#) [#godjul](#) [#feminisme](#) [#likestilling](#)
[#ICantBelieveIStillHaveToProtestThisShi](#)

